

**Advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse
Regering betreffende de organisatie van tijdelijke projecten
rond studie - en beroepskeuze en rond werkplekleren**

Advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de organisatie van tijdelijke projecten rond studie - en beroepskeuze en rond werkplekieren

1 Situering

De Vlaamse Regering hechtte op vrijdag 7 september zijn principiële goedkeuring aan een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de organisatie van tijdelijke projecten rond studie- en beroepskeuze en rond werkplekieren.

Artikel 70 3° van het participatiedecreet ⁽¹⁾ verplicht de Vlaamse Regering om over ontwerpen van besluit houdende tijdelijke projecten van onderwijskundige aard, advies te vragen aan de Vlor.

Om de procedure van selectie, aanduiding en opstart van de tijdelijke projecten niet in het gedrang te brengen, vraagt de Regering hierover advies bij hoogdringendheid, d.w.z. binnen een termijn van 10 werkdagen. Volgens artikel 72 van datzelfde participatiedecreet kan de Regering in geval van spoed die met redenen omkleed wordt, die termijn inkorten, zonder dat hij minder dan tien werkdagen mag bedragen. De Vlor ontving de adviesvraag van de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming op 17 september 2007. De termijn om advies te verlenen verstrijkt dus op 1 oktober 2007.

Voorliggend ontwerp van besluit regelt de organisatie van twee soorten van projecten. Aan de projecten rond verbetering van de studie- en beroepskeuze kunnen instellingen deelnemen voor lager onderwijs of voor voltijds of deeltijds secundair onderwijs. Aan de projecten rond versterking van het werkplekieren kunnen enkel instellingen voor voltijds of deeltijds secundair onderwijs deelnemen.

Een werkgroep van de Algemene Raad van de Vlor bereidde het advies voor en slaagde er in zijn bevindingen nog te toetsen aan de Raad Secundair Onderwijs. Voor een toetsing aan de Raad Basisonderwijs ontbrak de tijd. De Algemene Raad formuleerde zijn advies op 27 september unaniem. Twee leden onthielden zich bij de stemming.

2 Vooraf

Volgens artikel 72 van het participatiedecreet kan de minister in geval van spoed die met redenen wordt omkleed de termijn inkorten zonder dat hij minder dan 10 werkdagen mag bedragen. De Vlor merkt op dat in de brief met de adviesvraag van de minister niet vermeld wordt dat de termijn wordt ingekort tot tien dagen. De ingekorte termijn blijkt enkel uit het bijgevoegde voorstel van beslissing aan de Vlaamse Regering. De vraag tot spoed wordt in de adviesvraag aan de Vlor evenmin met redenen omkleed. Deze redenen blijken enkel impliciet uit de toelichting van de minister in zijn nota aan de Vlaamse Regering over het besluit naar aanleiding van de tweede principiële goedkeuring.

De minister heeft de nieuwe oproep reeds aangekondigd op het forum onderwijsvernieuwing van 1 juni 2007 en uit die toelichting blijkt duidelijk dat het besluit voor een eerste keer principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juli. Het werd op 28 augustus

¹ Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad

2007 onderhandeld met de representatieve vakorganisaties en de afgevaardigden van de inrichtende machten.

De Vlaamse Onderwijsraad betreurt dat hij pas nu, na afronding van de onderhandelingen met de representatieve vakorganisaties en de afgevaardigden van de inrichtende machten, om advies wordt gevraagd over dit ontwerp van besluit. Voor ontwerpen van decreet is de minister verplicht om zijn ontwerpbeslissingen eerst aan de Vlor voor te leggen en dan pas te onderhandelen ⁽²⁾. Hij is daartoe volgens de letter van het decreet niet verplicht voor “ontwerpen van besluit houdende tijdelijke projecten van onderwijskundige aard”. Maar hier geldt volgens de Vlor dezelfde redenering. Indien de adviesprocedure volgt op de onderhandelingen zijn de partners bij de onderhandelingen gebonden door de protocollen die uitgeschreven zijn naar aanleiding van die onderhandelingen en kunnen zij in het advies geen wijzigingen meer voorstellen in het onderhandelde ontwerp van besluit.

Ingevolge de wijziging in het decreet ⁽³⁾ is het verplicht advies naar aanleiding van het besluit over de organisatie van de tijdelijke projecten nog het enige ogenblik waarop de Vlaamse Onderwijsraad de mogelijkheid krijgt om zich uit te spreken over deze tijdelijke projecten die voor deze minister zo’n belangrijk instrument zijn om fundamentele vernieuwingen in het onderwijs te introduceren.

Nu wordt dit advies een formaliteit omdat het besluit al onderhandeld is met de representatieve vakorganisaties en de afgevaardigden van de inrichtende machten van het onderwijs en omdat de oproep al op 7 september in de scholen is toegekomen.

3 De inhoud van de projecten

Het besluit handelt over de organisatie van twee soorten projecten. Projecten over de verbetering van studie- en beroepskeuze en projecten over versterking van het werkplekleren. De projecten die hier voorliggen passen in het opzet en de prioriteiten van de competentieagenda. De Vlor verheugt zich erover dat een andere sector zijn verantwoordelijkheid opneemt voor de verwachtingen die hij heeft ten aanzien van de onderwijssector. De Vlor schaart zich achter de uitgangspunten van deze projecten, maar vraagt aandacht en respect voor de eigenheid en de autonomie van de onderwijssector.

Vanuit de eigenheid van de sector arbeid begrijpt de Vlor de keuze voor de twee soorten van projecten, verbetering van de studie- en beroepskeuze en versterking van het werkplekleren. De Vlor vreest dat als gevolg van deze keuze scholen uit het basisonderwijs en samenwerkingsverbanden met alleen scholen uit het basisonderwijs zich niet echt aangesproken zullen voelen door deze oproep. Met het actiepunt over “een geïndividualiseerde schoolloopbaanportfolio over het volledige basis- en secundair onderwijs ontwikkelen”, maakt de overheid wel een opening naar het basisonderwijs. Volgens de Vlor zal dit op het terrein vooral uitmonden in samenwerkingsverbanden tussen secundaire scholen met een eerste graad en basisscholen. De Vlor vindt zo’n samenwerkingsverbanden zeker wenselijk als het gaat over de verbetering van studie- en beroepskeuze. Maar hij betreurt het onrechtstreekse gevolg van de keuze van de inhoud van de projecten voor het basisonderwijs. De proeftuinen zijn voor deze minister van onderwijs het instrument bij

² Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad, B.S. 06/08/2004, Art. 70 en Art. 73

³ Decreet van 9 december 2005 betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, Art. 6 §1 en §2 zoals gewijzigd bij het decreet van 22 juli 2007

uitstek om onderwijsvernieuwingen op gang te brengen. Het basisonderwijs heeft ook nood aan ondersteuning en ruimte om aan onderwijsvernieuwing te werken.

Werkplekleren is een thema dat ook relevant is voor het volwassenenonderwijs. De Vlor vraagt zich af waarom centra voor volwassenenonderwijs geen projecten kunnen indienen in verband met werkplekleren. De centra voor volwassenenonderwijs vallen uitdrukkelijk onder het toepassingsgebied van het decreet over de tijdelijke projecten (⁴). Bovendien vraagt de Raad zich af waarom de Leertijd volledig uit de tijdelijke projecten gehouden wordt. Zeker in het licht van Leren en Werken is dat een gemis.

3.1 Projecten over studie- en beroepskeuze

Naar aanleiding van de competentieagenda bracht de Vlor advies uit over de taken die het onderwijs kan opnemen om de doelstellingen van de competentieagenda te realiseren (⁵). Hij hecht in dat advies veel belang aan de ontwikkeling van loopbaancompetenties van alle lerenden en pleit voor een brede en holistische benadering van keuzeprocessen. De actiepunten die de scholen moeten uitwerken in de projecten over studie- en beroepskeuze sluiten naadloos aan bij deze benadering. In zijn advies hechtte de Vlor veel belang aan competenties zoals horizonverruiming en zelfconceptverheldering. De geïndividualiseerde schoolloopbaanportfolio is een goed instrument om aan zelfconceptverheldering en horizonverruiming te werken, maar volgens de Vlor kan het best dat scholen hiervoor ook andere methoden ontwikkelen. De Vlor had liever gezien dat scholen hier wat meer ruimte kregen om ook op andere manieren te exploreren hoe zij bij hun leerlingen competenties kunnen ontwikkelen op het vlak van zelfconceptverheldering en horizonverruiming.

De Raad stelt vast dat de samenhang tussen deze tijdelijke projecten over studie- en beroepskeuze met andere aangekondigde initiatieven niet altijd duidelijk is. Zo is in VESOC onder meer overeengekomen dat er geïnvesteerd moet worden in een meer geïnformeerde studie- en beroepskeuze. De centra voor leerlingenbegeleiding zouden – in het kader van hun vernieuwd profiel – nog uitdrukkelijker betrokken worden bij de ondersteuning van scholen in de voorbereiding van de studiekeuze van hun leerlingen. In art. 2 §2 van het ontwerpbesluit vinden we nergens een verwijzing naar het CLB.

3.2 Projecten over werkplekleren

In het ontwerp van besluit is het onduidelijk wat de minister verstaat onder kwaliteitsvol werkplekleren. Naar aanleiding van de beleidsintenties 2006 – 2007 formuleerde de Vlor een advies over werkplekleren (⁶). In dat advies hecht de Vlor net als de minister veel belang aan werkplekleren in al zijn rijkdom. Zo is het voor de Vlor erg belangrijk dat bij werkplekleren veel aandacht gaat naar de transfereerbaarheid van wat op de werkplek geleerd wordt. In dit besluit operationaliseert de minister niet wat hij verstaat onder 'kwaliteitsvol'. Op die manier is het voor scholen onduidelijk hoe de selectiecommissie zal beoordelen of hun invulling van werkplekleren 'kwaliteitsvol' is.

⁴ Decreet van 9 december 2005 betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, B.S. 02/02/2006, Art. 2 4°

⁵ Advies over de eindtekst "competentieagenda", Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, Brussel, 22 maart 2007, AR/RHE/ADV/013, 19 bladzijden

⁶ Advies over werkplekleren in onderwijs en opleiding, Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, Brussel, 22 maart 2007, AR/GCO/ADV/016, 19 bladzijden

Eén van de actiepunten in deze projecten is de optimalisering en de uitbreiding van stages voor leerkrachten. Het belangrijkste knelpunt bij de stages voor leerkrachten blijven de vervangingen. In het besluit dat hier voorligt, worden alle beschikbare middelen gespendeerd aan bijkomende omkadering voor de begeleiding van de projecten in de scholen en op het centrale niveau. De Vlor vraagt zich af of er elders nog middelen zijn om leerkrachten die op stage zijn te vervangen? Daarnaast is het niet altijd even evident om kandidaten te vinden om deze mensen in de scholen te vervangen. Stages voor leerkrachten zullen volgens de Vlor pas een succes worden als er een oplossing wordt gevonden voor dit probleem van vervangingen.

De overheid voorziet geen middelen om het werkplekleren en de stages van leerlingen en leerkrachten te organiseren. Hiervoor zijn andere personele en financiële middelen nodig dan diegene die nu voorzien zijn voor de begeleiding en ondersteuning van de scholen op lokaal en centraal niveau.

Het is niet duidelijk hoe de projecten over werkplekleren passen in het VESOC - akkoord dat middelen voorziet voor stagebemiddelaars in de Regionale technologische Centra. Het is ook niet duidelijk wat het verband is tussen deze tijdelijke projecten en de nota Leren en Werken, aangezien deze tijdelijke projecten ook in centra voor deeltijds secundair onderwijs kunnen worden ingericht.

4 De selectie van de projecten

Het besluit bevat de minimale criteria die de selectiecommissie zal hanteren bij de selectie van de projectdossiers. In zijn advies over het voorontwerp van decreet over de organisatie van tijdelijke projecten had de Vlor aangedrongen om de criteria en de procedure voor de goedkeuring van tijdelijke projecten vast te leggen ⁽⁷⁾. De Vlor is verheugd dat de minister in dit ontwerp van besluit ingaat op deze vraag en nagenoeg dezelfde criteria gebruikt die de Vlor voorstelde in zijn advies.

Van de proeftuinen die nu al lopen, zijn er heel wat die werken aan een project over studie- en beroepskeuze of over werkplekleren. Het besluit bepaalt niet dat deze proeftuinen, die nog lopen tot juni 2008, niet opnieuw hetzelfde project kunnen indienen. Volgens de Vlor kan een bestaande proeftuin wel een nieuw project indienen, maar mag het niet mogelijk zijn dat een proeftuin voor dit schooljaar twee keer ondersteuning krijgt voor hetzelfde project.

5 Timing en procedure

De scholen krijgen slechts drie weken om een project uit te schrijven en in te dienen. De Vlor vindt deze termijn veel te kort. Niet alleen omwille van de procedure die op lokaal vlak aan de indiening van een project moet voorafgaan. De inhoud van de projecten en de voorwaarden zijn ook gewijzigd sinds de eerste mededeling van de minister dat er een oproep zou gelanceerd worden voor nieuwe proeftuinen. De oproep is bovendien toegekomen op de scholen in september, een bijzonder drukke maand voor elke school.

⁷ Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, Brussel 26 mei 2005, AR/RHE/ADV/008, 4.3, blz. 3 en 4

6 Begeleiding van de projecten

Uit de lopende projecten blijkt dat op het terrein de onderscheiden rol van de coach en van de begeleiding ten aanzien van de scholen steeds meer vervaagt. De Vlor vraagt aan de overheid om deze duidelijk onderscheiden rollen opnieuw uit te klaren. De begeleiding van scholen en de inpassing van de projecten in het pedagogisch project behoren uitdrukkelijk tot de opdracht van de pedagogische begeleiding. De Vlor vraagt zich trouwens af of het niet beter zou zijn om de begeleiding later te verdelen over de netten in verhouding tot het aantal goedgekeurde projecten.

7 Evaluatie

Als gevolg van onderwijsdecreet XVII werd voor de tijdelijke projecten die hier voorliggen en die in werking treden na 31 maart 2007, de evaluatieprocedure gewijzigd (⁸). De Vlaamse Onderwijsraad en de pedagogische begeleidingsdiensten worden niet langer betrokken bij de diverse stadia van het evaluatieproces en bij de besluitvorming op basis van de evaluatieresultaten. Deze evaluatie wordt vervangen door een evaluatie door een expertenpanel dat wordt aangeduid door de minister. Vertegenwoordigers van het Gemeenschapsonderwijs, van de representatieve verenigingen van de schoolbesturen of inrichtende machten en afgevaardigden van de representatieve vakorganisaties worden als experts opgenomen in het expertenpanel. Zo wordt meteen de rol van de stuurgroep die belast was met de opvolging en de begeleiding van de projecten uitgehold. Aanvankelijk was het die stuurgroep die het evaluatierapport moest opleveren. De Vlor vraagt zich trouwens af wat nog de rol kan zijn van die stuurgroep. Aan de ene kant worden haar bevoegdheden uitgehold via het expertenpanel en aan de andere kant is er een overlapping tussen de rol van de coach en de rol van de stuurgroep

De Vlor betreurt deze wijziging in het decreet (⁹) en dringt nogmaals aan om formeel betrokken te worden bij de evaluatie van de verschillende projecten. Hij wil op basis van die evaluatie advies kunnen uitbrengen. Daarbij is de Vlor bijzonder geïnteresseerd in de meta-evaluatie over de bruikbaarheid van proeftuinen als instrument voor onderwijsvernieuwing. Alle beleidsbeslissingen die te maken hebben met de veralgemening van projecten of van sommige elementen uit die projecten behoren zonder meer tot de adviesbevoegdheid van de Vlor.

Mia Douterlungne
administrateur-generaal

Ann Demeulemeester
voorzitter

⁸ Decreet van 9 december 2005 betreffende de organisatie van tijdelijke projecten in het onderwijs, Art. 6 §1 en §2 zoals gewijzigd bij het decreet van 22 juli 2007

⁹ idem